

Ботнаренко Ірина Анатоліївна,
старший науковий співробітник
наукової лабораторії з проблем
кримінальної поліції ННІ № 1 НАВС,
кандидат юридичних наук

ПУБЛІЧНІ ЗАКЛИКИ ЯК ФОРМА ОБ'ЄКТИВНОЇ СТОРОНИ ЗЛОЧИНУ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТ. 258-2 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

Дослідження об'єктивних ознак злочину, передбаченого ст.258-2 Кримінального кодексу (далі - КК) України (публічні заклики до вчинення терористичного акту), обумовлено необхідністю удосконалення чинного законодавства в області протидії такому небезпечному та багатоплановому явищу, як тероризм та діяльності, що з ним пов'язана.

У науковій літературі цим та іншим питанням кримінально-правової характеристики тероризму, зокрема публічних закликів до вчинення терористичного акту, приділяли увагу О.Ф. Бантишев, В.І. Борисов, В.О. Глушков, О.В. Епель, В.П. Ємельянов, В.П. Тихий, О.В. Шамара та інші науковці. Однак, з метою удосконалення існуючої кримінально-правової норми поглибленого наукового аналізу вимагає дослідження саме публічних закликів до вчинення терористичного акту як однієї з форм об'єктивної сторони указанного злочину.

Академічний словник української мови тлумачить поняття заклику як:

1) прохання, запрошення прийти, приїхати, з'явитися куди-небудь;

2) звертання до певної групи людей, у якому в стислій формі висловлено провідну ідею часу, політичну вимогу, завдання; гасло [\[1\]](#).

Термін «публічний» визначено як такий, який відбувається у присутності публіки, людей; прилюдний, привселюдний, гласний, відкритий гасло [1].

Відповідно до Конвенції Ради Європи «Про запобігання тероризму», термін «публічне підбурювання до вчинення терористичного злочину» означає розповсюдження

повідомлення для населення або доведення такого повідомлення до відома населення в інший спосіб з метою підбурювання до вчинення терористичного злочину, якщо така поведінка, незалежно від того, є чи не є вона безпосередньою підтримкою терористичних злочинів, становить загрозу того, що може бути вчинено один чи більше ніж один такий злочин (ч. 1 ст. 5) [2].

У науковій літературі під поняттям «публічні заклики» розуміють виконання відповідних дій у присутності публіки, відкрито, адресування їх невизначеному колу осіб або хоча б одній особі, проте у присутності інших громадян [3, с.106]. Під публічними закликами до вчинення терористичного акту також розуміють звернення у будь-якій формі до широкого, індивідуально невизначеного кола осіб із запрошенням, завданням, умовлянням, проханням, вимогою про вчинення терористичного акту (терористичних актів) [4, с.110].

Погоджуємося з позицією авторів, які зазначають, що «публічність» є оціночною ознакою. Тому під час кримінального провадження, а також на стадії кримінально- правового оцінювання матеріалів (до початку кримінального провадження) це питання має вирішуватись у кожному випадку окремо, беручи до уваги час, місце та обстановку здійснення публічних закликів до вчинення терористичної діяльності [4, с. 110]. Водночас, судова практика пропонує пов'язувати ознаку публічності також з присутністю хоча б одного адресату та «інших громадян», тобто з наявністю хоча б ще двох осіб. Тобто, особи, до яких звернено публічні заклики до вчинення терористичного акту, повинні реально сприймати і усвідомлювати таку інформацію, тобто розуміти та відтворювати її зміст.

Отже, публічні заклики до вчинення терористичного акту - відкриті звернення до невизначеної кількості громадян із запрошенням, умовлянням, проханням, вимогою про вчинення терористичного акту (заклики на мітингах, демонстраціях тощо). Можна сказати, що це наполегливі вигуки агітаційного впливу, в яких висловлюються ідеї, погляди, вказівки чи вимоги, спрямовані на переконання або спонукання адресатів вчинити терористичний акт. Відмітимо, що публічні заклики до

вчинення терористичного акту можуть вчинюватись лише шляхом активної форми поведінки - дії.

Звернемо увагу на той факт, що законодавство, на жаль, не роз'яснює, в якій формі (усній, письмовій чи іншій) можуть відбуватися такі звернення. На нашу думку, наприклад, демонстрація особою плакату чи напису із закликом до вчинення терористичного акту, якщо при цьому відсутні ознаки розповсюдження (як другої форми об'єктивної сторони указанного злочину) та не було усного звернення до відповідних адресатів, а так само прокручування касет, дисків тощо із записом відповідних «гасел» також охоплюється змістом «публічних закликів».

Тому, публічними закликами до вчинення терористичного акту можна вважати звернення агітаційного змісту до невизначеної кількості громадян, що здійснюються за допомогою усного мовлення, засобів масової інформації, візуальних або інших засобів впливу на суспільну свідомість, із пропозицією, запрошенням, умовлянням, проханням, вимогою, що спрямовані на переконання або спонукання адресатів вчинити терористичний акт.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Академічний тлумачний словник української мови (1970-1980) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://sum.in.ua/s/zaklyk>.

2. Конвенція Ради Європи «Про запобігання тероризму» від 16 травня 2005 р. - Ратифіковано із заявами і застереженнями Законом України від 31 липня 2006 р. - Відомості Верховної Ради. - 2006. - № 39. - ст. 340.

3. Навроцький В.О. Кримінальне право України. Особлива частина : курс лекцій / Навроцький В. О. - К. : Т-во «Знання», КОО, 2000. - 771 с.

4. Шамара О.В. Відповідальність за здійснення терористичної діяльності за кримінальним законодавством України: монографія / О.В. Шамара. - К. : Видавничий дім «Артек», 2014. - 280 с.